

**Erkenning voor Slachtoffers van Seksueel Grensoverschrijdend Gedrag:
de Invloed van Emoties van het Slachtoffer en Geloof in ‘Rape Myths’ van Waarnemers**

Alexandra Sophie Rietveld

Studentnummer: s3727149

Afdeling Psychologie, Rijksuniversiteit

Groningen PSB3A-BT15: Bachelor These

Supervisor: dr. C. Gerlsma

Tweede beoordelaar: Dr. J. L.Jansen

In samenwerking met: Anne Floor Buijs, Eline de Jong,

Rosanne Hiemstra, Sylke Klomp en Vera Mulder

17 April 2023

Disclaimer

Een scriptie is een proeve van bekwaamheid voor studenten. De goedkeuring van de scriptie is het bewijs dat de student over voldoende onderzoeks- en rapportagevaardigheden beschikt om af te studeren, maar biedt geen garantie voor de kwaliteit van het onderzoek en de resultaten van het onderzoek als zodanig, en de scriptie is daarom niet per se geschikt als academische bron om naar te verwijzen. Als u meer wilt weten over het in deze scriptie besproken onderzoek en de daarop gebaseerde publicaties waarnaar u zou kunnen verwijzen, neem dan contact op met de genoemde begeleider.

**Recognition for Victims of Sexual Conduct: the Influence of Victim Emotions
and the Belief in Rape Myths of Observers**

Abstract

Anger is a common emotion of a victim. However, victims are not expected to express anger. The "ideal victim" is associated with weakness and a low-status emotions, such as sadness. Victims who deviate from the stereotype generally receive more negative reactions. This study examines the extent to which sadness and anger influence the amount of recognition that victims of sexual misconduct receive. In this research, an online vignette study was conducted. All participants ($N=233$) answered questions about the expected emotions of victims of sexual misconduct. Then, the participants were randomly assigned to the vignette of the ideal sad victim ($N=35$) or the vignette of the angry victim ($N=31$). Questionnaires were completed on Social Recognition, Consequences, Financial Compensation, and Rape Myth Acceptance (RMA). The results showed, in line with expectations, that respondents expected to see sadness in victims of sexual misconduct more than anger. Contrary to expectations, there was no significant difference found in the amount of recognition between the sad and the angry victim. People who have a stronger belief in rape myths do not seem to give less recognition to the angry victim. Contrary to expectations, RMA was positively correlated with Social Recognition. The results should be interpreted with caution due to limited external validity and possible confounding variables. It is important to understand the factors that influence victim recognition, as this can contribute to raising awareness and support of victims by professionals.

Keywords: recognition, victim, sexual misconduct, emotions, rape myths

SLACHTOFFERS EN ERKENNING

Samenvatting

Boosheid is een gebruikelijke reactie van een slachtoffer, toch wordt er niet van slachtoffers verwacht dat ze boosheid uiten. Het ‘ideale slachtoffer’ wordt geassocieerd met zwakheid en een *low status* emotie, zoals verdriet. Slachtoffers die afwijken van het stereotype ontvangen meer negatieve reacties. In deze studie wordt onderzocht in hoeverre verdriet en boosheid invloed hebben op de hoeveelheid erkenning die slachtoffers van seksueel grensoverschrijdend gedrag krijgen. Een online vignet-onderzoek werd uitgevoerd. Alle deelnemers ($N=233$) beantwoordden vragen over de verwachte emoties van slachtoffers van seksueel grensoverschrijdend gedrag. Vervolgens werden de deelnemers willekeurig toegewezen aan het vignet van het ideale verdrietige slachtoffer ($N= 35$) of het vignet van het boze slachtoffer ($N=31$). Er werden vragenlijsten ingevuld over Sociale Erkenning, Consequenties, Financiële vergoeding en *Rape Myth Acceptance* (RMA) . Uit de resultaten bleek, in lijn met de verwachting, dat respondenten eerder verdriet bij een slachtoffer van seksueel grensoverschrijdend gedrag verwachten te zien dan boosheid. Tegengesteld aan de verwachting werd er geen significant verschil gevonden voor de hoeveelheid erkenning tussen het verdrietige en het boze slachtoffer. Mensen die een sterker geloof in *rape myths* hebben, lijken het boze slachtoffer niet minder erkenning te geven. Tegengesteld aan de verwachting was RMA positief gecorreleerd met Sociale Erkenning. De resultaten moeten met voorzichtigheid worden geïnterpreteerd vanwege de beperkte externe validiteit en mogelijke *confounding variabelen*. Het is belangrijk om inzicht te krijgen in factoren die invloed hebben op de erkenning van het slachtoffer, dit zorgt voor meer bewustwording en kan bijdragen aan ondersteuning van slachtoffers.

Trefwoorden: erkenning, slachtoffer, seksueel grensoverschrijdend gedrag, emoties, *rape myths*

SLACHTOFFERS EN ERKENNING

Erkenning voor Slachtoffers van Seksueel Grensoverschrijdend Gedrag: de Invloed van Emoties van het Slachtoffer en Geloof in ‘Rape Myths’ van Waarnemers

“I hope he chokes in his apologies” (Van Dijk, 2009, p. 10). Sabine Dardenne, een slachtoffer van Marc Dutroux, uitte onder meer met deze zin haar gevoelens tegenover de Belgische serieverkrachter en moordenaar. Haar boosheid tegenover Dutroux zorgde ervoor dat haar slachtofferschap een punt van discussie werd in de rechtszaal en in de media (Bosma, Mulder, et al., 2018). Sinds de invoering van de Wet versterking positie slachtoffer in 2011 (Candido, et al., 2017), is er een plaats voor het slachtoffer in het rechtsproces. Met de invoering van het spreekrecht voor slachtoffers van ernstige geweldsmisdrijven ontstond ook discussie over de gevolgen die de slachtofferverklaring kon hebben op de uitspraak. De emoties van een slachtoffer tijdens een verklaring zouden mogelijk invloed hebben op de rechtsgang. Daarnaast wordt verwacht dat zelfexpressie ook invloed heeft op hoe het slachtoffer gezien en erkend wordt (Bosma, et al., 2018).

Boosheid, schuldgevoel, verdriet en angst zijn de gebruikelijke reacties van een slachtoffer na een misdrijf (Ask & Landstörn, 2010). Toch komt in meerdere onderzoeken naar voren dat er niet van slachtoffers wordt verwacht dat ze boosheid uiten (Bosma, 2019). Het tonen van boosheid als slachtoffer kan leiden tot negatieve reacties van de omgeving (Van Dijk, 2009). De vraag rijst in hoeverre verschillende emoties, zoals verdriet en boosheid, invloed hebben op de mate van erkenning die slachtoffers krijgen voor hun slachtofferschap.

Secundaire Victimisatie

Hoe een slachtoffer na een traumatische gebeurtenis wordt behandeld, heeft mogelijk effect op de manier waarop deze persoon herstelt en deze gebeurtenis verwerkt (Maercker & Müller, 2004). Na een traumatische gebeurtenis hebben slachtoffers over het algemeen behoefte aan steun (Johnson et al., 1997). Slachtoffers zijn erg gevoelig voor de manier waarop de omgeving op hen reageert en de wijze waarop anderen de rol van het slachtoffer in

SLACHTOFFERS EN ERKENNING

relatie tot de gebeurtenis beschrijven (Johnson et al., 1997).

Sociale erkenning kan worden gedefinieerd als het ervaren van positieve reacties van de samenleving. Deze positieve reacties tonen het slachtoffer dat er begrip is voor hun situatie en dat hun moeilijke situatie erkend wordt (Maercker & Müller, 2004). Als de reactie van de omgeving wordt ervaren als negatief of beschuldigend, kan het trauma van het slachtoffer versterkt worden (Southwick et al., 2000), en is er sprake van secundaire victimisatie.

In de literatuur zijn verschillende definities van secundaire victimisatie te vinden. Wijers en De Boer (2010) bespreken een aantal van deze definities. De overeenkomst tussen de definities is het ontstaan van ‘hernieuwd slachtofferschap’. Een veel gebruikte definitie voor secundaire victimisatie is die van Montada (1994). Hij definieert secundaire victimisatie als negatieve sociale of maatschappelijke reacties als gevolg van primaire victimisatie.

In onderzoek wordt secundaire victimisatie vaak teruggezien in combinatie met seksueel geweld (Van der Aa & Okur, 2011; Van Rij, 2017), huiselijk geweld (Ansems, 2019), mensenhandel (Beijer 2010) en *hate crime* (Van der Aa, et al., 2020). Bij seksueel geweld komt vaak naar voren dat er wordt getwijfeld aan de geloofwaardigheid van het slachtoffer (Elbers & Becx, 2020). De zogenaamde *rape myths* zouden een oorzaak hiervan kunnen zijn. Burt (1980) definieerde *rape myths* als “schadelijke, stereotyperende of valse overtuigingen over verkrachting, slachtoffers van verkrachting en verkrachters” (p.217). Bij deze overtuigingen wordt vaak de schuld bij het slachtoffer gelegd (e.g., “ze vroeg er om”) en wordt de schuld van de dader geminimaliseerd (e.g., “het was niet zijn fout”)(Lichy & Gowen, 2021).

Rape Myths komen naar voren bij het onderzoeken van de reacties van waarnemers op een situatie waar een verkrachting heeft plaatsgevonden. Waarnemers proberen door verschillende contextuele factoren (e.g., waar en wat er gebeurde) erachter te komen of een situatie telt als verkrachting en wie de verantwoordelijke is. Een van deze factoren is het

SLACHTOFFERS EN ERKENNING

gedrag van het slachtoffer en de dader tijdens en na de verkrachting (Lichty & Gowen, 2021).

Hoe meer een persoon rape myths onderschrijft, hoe groter de kans is dat waarnemers het slachtoffer verantwoordelijk achten voor de verkrachting en hoe kleiner de kans is dat ze ondersteunend reageren op het slachtoffer (Grubb & Turner, 2012). Rape Myths maken deel uit van een maatschappelijk narratief. Om deze reden is het aannemelijk dat een groot deel van de mensen zich niet bewust is dat ze deze veronderstelling hebben (Elbers & Becx, 2020).

Slachtoffers van ‘juridisch ernstige delicten’ zoals seksueel geweld, lijken meer risico te lopen op secundaire victimisatie dan slachtoffers van ‘niet juridisch ernstige misdrijven’ (Elbers & Becx, 2020). Dit zou echter ook een bias kunnen zijn omdat naar deze misdrijven vooral veel onderzoek wordt gedaan (Elbers & Becx, 2020). Daarnaast is de ervaren ernst niet per definitie gelijk aan de juridische ernst. De beleefde ernst wordt beïnvloed door de mate waarin het gevoel van veiligheid wordt aangetast door het delict en de voorspelbaarheid van het misdrijf. Misdrijven die in de juridische zin als niet ernstig delict worden gezien, kunnen voor slachtoffers wel degelijk ernstige gevolgen hebben (Lamet & Wittebrood, 2009). De verwachting is dat ook deze groep slachtoffer kan worden van secundaire victimisatie. Daarnaast rijst de vraag of de mate van het geloof in *rape myths* ook invloed heeft op de manier waarop de omgeving reageert op een slachtoffer van seksueel grensoverschrijdend gedrag dat als ‘niet juridisch ernstig’ wordt bestempeld.

Seksueel Grensoverschrijdend Gedrag

Seksueel grensoverschrijdend gedrag bij kinderen en jongeren wordt door Frans en collega's (2020) gedefinieerd als alle vormen van seksueel gedrag of seksuele toenadering ten aanzien van een persoon, in verbale, non-verbale of fysieke zin. Volgens het vlaggensysteem (Frans et al., 2022) zijn er zes criteria die richting geven voor gezond seksueel gedrag. Bij seksueel grensoverschrijdend gedrag wordt aan één of meerdere van de volgende zes criteria niet voldaan: wederzijdse toestemming, vrijwilligheid, gelijkwaardigheid, ontwikkelings- en

SLACHTOFFERS EN ERKENNING

leeftijdsadequaaf, passend bij de context en zelfrespect. De definitie van Frans en collega's is toegespitst op kinderen en jongeren, maar is ook passend voor volwassenen.

Wederzijdse toestemming, vrijwilligheid en gelijkwaardigheid geven volgens het Nederlandse Jeugdinstituut richting voor gezond seksueel gedrag (Nederlands Jeugdinstituut, z.d.). Er is sprake van seksueel grensoverschrijdend gedrag als er aan één of meer van deze kenmerken niet voldaan wordt. Als er gebrek is aan vrijwilligheid wordt er gesproken van seksueel geweld. Als er geen gelijkwaardige relatie is, dan wordt er gesproken van seksueel misbruik. Seksueel geweld en seksueel misbruik zijn beide strafbare feiten. Als er gebrek is aan wederzijdse toestemming wordt dit gezien als grensoverschrijdend; dit is een grijs gebied en in Nederland nog niet strafbaar (*Seksueel grensoverschrijdend gedrag herkennen / Nederlands Jeugdinstituut, z.d.*).

Het Ideale Slachtoffer

Volgens Christie (1986) hebben we allemaal onbewust een idee hoe een slachtoffer er uit ziet en hoe deze zich gedraagt. Hij ontwikkelde het idee van het 'ideale slachtoffer'. Dit slachtoffer is zwak, voert een respectabel project uit en heeft geen persoonlijke relatie met de dader, die groot en slecht is. Verder moet het slachtoffer zich hebben bevonden op een plek die niet risicovol was. Volgens Christie (1986) zal een persoon met deze kenmerken het snelst als een geloofwaardig slachtoffer worden gezien. Christie beschrijft een oude vrouw die boodschappen doet voor haar zieke zus als een voorbeeld van een 'ideaal slachtoffer' van een overval. Welke kenmerken een 'ideaal slachtoffer' precies heeft, zal echter afhangen van de culturele context en de tijdgeest (Bosma, 2019).

Ondanks dat kenmerken van het 'ideale slachtoffer' kunnen afhangen van de context en de tijdgeest, wordt er in later onderzoek bevestigd dat slachtofferschap wordt geassocieerd met stereotyperingen zoals zwakheid en passiviteit (Papendick & Bohner, 2017). Bosma (2019) stelt dat een slachtoffer over het algemeen wordt gezien als niet bedreigend en daarom

SLACHTOFFERS EN ERKENNING

warm. Daarnaast wordt een slachtoffer gezien als iemand met een laag competentieniveau omdat het slachtoffer niet kon vermijden dat hij of zij slachtoffer werd.

Het Ideale Emotionele Slachtoffer

Emotionele expressie van het slachtoffer speelt een belangrijke rol in het beoordelen van de geloofwaardigheid van een persoon (Ask, 2010). Onderzoek naar het Emotional Victim Effect (Ask & Landstörn, 2010) impliceert dat er van slachtoffers wordt verwacht dat ze negatieve emoties laten zien. De intensiteit van deze negatieve emoties moet passend zijn bij de ernst van het delict. Boosheid, schuldgevoel, verdriet en angst worden gezien als de gebruikelijke reacties na een misdrijf.

Het stereotypische ideale slachtoffer van Christie (1986) wordt geassocieerd met passiviteit, kwetsbaarheid en hopeloosheid (Dunn, 2008). Hier past een slachtoffer bij die zogenaamde *low status* emoties laat zien zoals verdriet, schuld of angst (Tiedens, 2011). Boosheid, daarentegen, is een *high status* emotie (Halperin, 2013). Over het algemeen worden verdrietige personen als wijs beschouwd (Lerner et al, 2013), terwijl boze personen als onbetrouwbaar worden beschouwd (Baker, Porter, ten Brinke, & Mundy, 2016).

Waarnemers verwachten over het algemeen geen high status emoties bij slachtoffers (Regan & Baker, 1998). Het tonen van high status emoties wordt als ongepast beschouwd omdat het niet aansluit bij het idee van een zwak en passief slachtoffer (Bosma, 2019). Bosma en Mulder (2018) toonde in onderzoek aan dat slachtoffers die afwijken van het stereotypen over het algemeen ook meer negatieve reacties ontvangen. De beschouwing van Van Dijk (2009), gebaseerd op onderzoek naar het slachtoffer label, ondersteunt dit. In zijn onderzoek komen meerdere slachtoffers naar voren die negatieve reacties krijgen van buitenaf na het tonen van high status emoties als boosheid, assertiviteit en wraakzucht. Opvallend is echter dat uit klinisch onderzoek blijkt dat gevoelens van boosheid bij slachtoffers van misdrijven evenveel voorkomen als gevoelens van depressie of angst (Orth & Wieland, 2006).

SLACHTOFFERS EN ERKENNING

Hypotheses

Bovenstaande roept de vraag op of de mate van erkenning samenhangt met de geuite emotie van een slachtoffer van seksueel grensoverschrijdend gedrag. Hoe meer een persoon rape myths onderschrijft, hoe groter de kans is dat waarnemers het slachtoffer zelf verantwoordelijk achten voor seksueel grensoverschrijdend gedrag (Grubb & Turner, 2012). Het lijkt waarschijnlijk dat iemand die meer rape myths onderschrijft, een boos slachtoffer sneller als onbetrouwbaar zal ervaren dan iemand die minder rape myths onderschrijft. Derhalve rijst de vraag of een boos slachtoffer minder erkenning krijgt als een waarnemer meer rape myths onderschrijft. De volgende hypotheses zijn opgesteld:

H1a: Respondenten verwachten eerder verdriet bij een slachtoffer van seksueel grensoverschrijdend gedrag te zien dan boosheid.

H1b: Respondenten geven verdrietige slachtoffers van seksueel grensoverschrijdend gedrag meer erkenning dan boze slachtoffers van seksueel grensoverschrijdend gedrag

H2a: Hoe meer een respondent *rape myths* onderschrijft, hoe minder erkenning er wordt gegeven aan het boze slachtoffer

Onderzoek naar slachtofferschap is van belang om inzicht te krijgen over de aard, omvang en impact van slachtofferschap. Verder kan het meer inzicht bieden in de specifieke kenmerken van het 'ideale slachtoffer'. Het is belangrijk om te onderzoeken of het tonen van een high status emotie, zoals boosheid, zorgt voor minder erkenning van een slachtoffer. Als dit daadwerkelijk voor minder erkenning zorgt, wordt mogelijk een grote groep slachtoffers benadeeld. Als een slachtoffer onvoldoende erkenning en sociale steun krijgt kan dit zorgen voor secundaire victimisatie (Elbers & Becx, 2020). Trauma van het slachtoffer kan versterkt worden (Southwick et al., 2000). De bereidheid om aangifte te doen neemt daarnaast ook af door secundaire victimisatie (Carroll, 2021). Dit onderzoek kan bijdragen aan de bewustwording van vooroordelen over de emotie van een slachtoffer en de impact die deze

SLACHTOFFERS EN ERKENNING

vooroordelen mogelijk hebben op een slachtoffer.

Seksueel grensoverschrijdend is op nationaal en internationaal niveau een actueel onderwerp. Zowel de #METoo-beweging als de schandalen van The Voice of Holland, zorgde voor veel discussie rondom dit onderwerp. Het is belangrijk om te onderzoeken wat voor houding waarnemers aannemen tegenover slachtoffers van seksueel grensoverschrijdend gedrag.

Methode

Onderzoeksdeelnemers

De onderzoeksgroep bestond uit 318 participanten. Deze participanten zijn geworven uit het persoonlijke netwerk van de studenten. Van deze onderzoeksgroep zijn 84 participanten verwijderd wegens dubbele IP-adressen of het onvolledige invullen van de vragenlijst. Het uiteindelijke aantal deelnemers kwam uit op 233 deelnemers. Van de participanten ($N=233$) waren 73,5 % vrouw, 26,1% man en 0,4 % van de deelnemers gaf aan dit liever niet te zeggen. 99,6 % van de deelnemers hadden een Nederlandse nationaliteit en 0,4% van de deelnemers hadden een andere nationaliteit. De gemiddelde leeftijd van de deelnemers lag tussen de 18 en 80 jaar ($M = 34,26$ $SD = 1,100$). Van de deelnemers heeft 20,5 % een HBO of WO Master, 38,0 % een HBO of WO , 7,7% een MBO, 23,9 % een VWO, 8,5 % een HAVO, 0,9% VMBO en 0,4 % basisonderwijs.

Procedure

Het onderzoek is goedgekeurd door de Ethische Commissie van de Faculteit Gedrags- en Maatschappijwetenschappen (PSY-2223-0238). Voor het toetsen van de hypothesen werd een online kwantitatief vignet-onderzoek met een experimenteel design uitgevoerd. Middels een wervingsbrief via het sociale mediakanaal Whatsapp zijn participanten gevraagd deel te nemen aan het onderzoek. Deze participanten zijn geworven uit het persoonlijke netwerk van de bachelorstudenten. In deze wervingsbrief werd vermeld dat de vragenlijst ongeveer 15

SLACHTOFFERS EN ERKENNING

minuten zal duren en dat deelname anoniem is. Via een link kwamen de participanten bij de vragenlijst. Voorafgaand aan de vragenlijst werd informatie gegeven over het onderzoek en diende de deelnemer toestemming te verlenen voor het anoniem verwerken van de verzamelde informatie. Toestemming werd gegeven door het ondertekenen van de geïnformeerde toestemming.

Na het ondertekenen van de toestemming begon de vragenlijst. De eerste vragen betroffen demografische informatie, zoals de leeftijd, het geslacht en het opleidingsniveau van de participant. Wanneer participanten niet minimaal 18 jaar oud waren, konden ze niet deelnemen en werden ze doorgestuurd naar het einde van de vragenlijst. Hierna volgden vragen over de verwachte emotie van een slachtoffer van seksueel grensoverschrijdend gedrag.

Het huidige onderzoek is onderdeel van een groter onderzoek over verschillende kenmerken van het 'ideale slachtoffer'. Er wordt een between participant design uitgevoerd. Voor het onderzoek worden respondenten at random toegewezen aan één van de zes vignetten. Naar aanleiding van het vignet volgden er vragen over de locatie van de gebeurtenis en hoeveel warmte, competentie en sympathie de participant zou toedichten aan het slachtoffer. Verder geven de deelnemers door middel van vragen aan in welke mate ze het slachtoffer op basis van het vignet als slachtoffer erkennen. Daarnaast wordt gevraagd in hoeverre zij de genoemde consequenties voor de dader en het slachtoffer terecht vonden. Ten slotte werden er vragen gesteld over de "Rape Myth Acceptance".

Materiaal

Demografische Informatie

Na het geven van de geïnformeerde toestemming, werd gevraagd naar een aantal gegevens van de participanten. Er werd een open vraag gesteld over de leeftijd van de participant. Verder werd gevraagd met welk geslacht de participant zich identificeert.

SLACHTOFFERS EN ERKENNING

Hierbij waren er vijf keuzemogelijkheden, namelijk: ‘man’, ‘vrouw’, ‘non-binair’, ‘anders’ en ‘dat zeg ik liever niet’. Ook is gevraagd naar de hoogst behaalde opleiding, met de volgende keuzemogelijkheden: geen diploma, basisonderwijs, VMBO, HAVO, VWO, MBO, bachelor (HBO/WO) of master (HBO/WO). Daarnaast is er gevraagd naar de nationaliteit van de participant.

Verwachte Emotie

Participanten beantwoorden voor het zien van het vignet een aantal vragen over de verwachte emotie van een slachtoffer van seksueel grensoverschrijdend gedrag. De vragen bestonden uit een open vraag over de verwachte emotie. Vervolgens werd gevraagd of de participanten op een 6-punts Likertschaal, met de ankers 1= *helemaal niet* en 6= *heel veel*, wilden aangeven in hoeverre ze een emotie verwachten te zien bij een slachtoffer van seksueel grensoverschrijdend gedrag. De gevraagde emoties zijn gebaseerd op het Emotional Victim Effect (Ask & Landstörn, 2010). Zo werd er naar boosheid, schuldgevoel, verdriet, angst gevraagd. Ook werd voor de volledigheid van dit onderzoek ‘woede’ toegevoegd aan de emoties. Het Emotional Victim Effect spreekt over *anger*. Dit woord kan vertaald worden als woede of boosheid (anger- vertaling Engels-Nederlands, z.d.). Daarom zijn beide vertalingen toegevoegd. Verder wordt er ook gevraagd naar de emotie schaamte. Schaamte komt in de literatuur vaak voor in combinatie met slachtoffers van seksueel grensoverschrijdend gedrag (Weiss, 2010) en is daarom ook toegevoegd.

Vignetten

Het huidige deelonderzoek maakt gebruik van twee vignetten, waarin de emotionele reactie van ‘het ideale slachtoffer’ wordt gemanipuleerd. In de vignetten wordt een verslag aangeboden van een gesprek tussen een slachtoffer van seksueel grensoverschrijdend gedrag en de vertrouwenspersoon van haar werk. Hierin vertelt het slachtoffer over het seksueel grensoverschrijdend gedrag en haar emotionele reactie wanneer ze eraan terugdenkt. Ook

SLACHTOFFERS EN ERKENNING

wordt de context vermeld van het seksueel grensoverschrijdend gedrag. De kenmerken en de context passen bij het beeld van het ‘ideale slachtoffer’. Afgezien van het gemanipuleerde slachtofferkenmerk is de inhoud van de twee vignetten identiek. In dit onderzoek wordt gebruikgemaakt van het vignet met het ‘ideale’ verdrietige slachtoffer (zie Bijlage A) en het vignet met een boos slachtoffer (zie Bijlage B).

Erkenning van het Slachtofferschap

De mate van erkenning werd gemeten met drie indices voor erkenning: ‘financiële vergoeding’, ‘sociale erkenning’ en ‘consequenties’.

Financiële Vergoeding. Met een open vraag werd de respondenten gevraagd hoeveel schadevergoeding de participanten aan het slachtoffer wilden toekennen, op een schaal van 0 tot 35.000 euro. De schaal is gebaseerd op de marge die het Schadefonds Geweldsmisdrijven (2021) heeft opgesteld. Het Schadefonds Geweldsmisdrijven is onderdeel van het Ministerie van Justitie en Veiligheid. Het fonds verstrekt eenmalige financiële steun aan mensen die ernstig lichamelijk of psychisch letsel hebben opgelopen als gevolg van een geweldsmisdrijf (Schadefonds Geweldsmisdrijven, 2021).

Sociale Erkenning. De mate van sociale erkenning voor slachtoffers gemeten met 11 items waarin onderzoeksdeelnemers werd gevraagd naar hun gedachten en gevoelens jegens het slachtoffer dat werd beschreven in het vignet. Deze vragen hadden een antwoordformaat met een 6-punts Likertschaal met de ankers 1= *helemaal niet mee eens* en 6= *helemaal mee eens*. Deze items zijn deels gebaseerd op de *Social Acknowledgement Scale* van Maercker en Müller (2004). Een voorbeelditem was: ‘geef aan in hoeverre je het eens bent met de volgende stelling: ik kan me voorstellen wat het slachtoffer heeft doorgemaakt’. Na het spiegelen van 3 items was de interne consistentie van deze geconstrueerde maat voor ‘erkenning’ voldoende met Cronbach’s alfa = .76

Consequenties. Er zijn 12 vragen gesteld over de door de respondent gewenste

SLACHTOFFERS EN ERKENNING

consequenties van het seksueel grensoverschrijdende gedrag voor de dader en het slachtoffer.

Na het analyseren van de data is een item verwijderd en een item gespiegeld.

Een voorbeelditem hiervan was: ‘In hoeverre ben je het ermee eens dat de dader een berisping krijgt’. Ook deze vragen werden gemeten met een 6-punts Likertschaal. Een item uit de vragenlijst is verwijderd. De interne consistentie van deze geconstrueerde maat voor ‘erkenning’ was voldoende met Cronbach’s alfa = .75

Rape Myth Acceptance Scale

De mate waarin de onderzoeksdeelnemers geloofden in verkrachtingsmythes, werd gemeten aan de hand van een verkorte versie van de *Illinois Rape Myth Acceptance Scale* (Payne, 1999). De schaal is Engelstalig, maar werd in functie van dit onderzoek vertaald naar het Nederlands. De vragenlijst bestaat uit zeventien items. De Rape Myth Acceptance Scale bestaat uit vier subschalen en geeft daarnaast een globale score in hoeverre de onderzoeksdeelnemers in verkrachtingsmythes geloven. Omdat onze onderzoeksvragen enkel betrekking hebben op het globale geloof in verkrachtingsmythes, berekenen we enkel de globale score. Een hogere globale score op de Rape Myth Acceptance Scale duidt erop dat mensen meer in verkrachtingsmythes geloven. De deelnemers worden gevraagd in hoeverre ze het eens zijn met de zeventien beweringen. Dit werd gemeten aan de hand van een 6-punts Likertschaal met de ankers 1 = *helemaal niet mee eens* en 6 = *helemaal mee eens*. Een item uit deze vragenlijst is: “In hoeverre ben je het met de onderstaande bewering eens: een vrouw die zich schaars kleedt, zou niet verbaasd moeten zijn als een man haar probeert te dwingen tot seks”. De interne consistentie van deze geconstrueerde maat voor het geloof in ‘rape myths’ was goed met Cronbach’s alfa = .85

Resultaten

Beschrijvende Statistieken

Voor de analyse van onze ruwe data hebben we de software IBM SPSS Statistics

SLACHTOFFERS EN ERKENNING

gebruikt. Drie negatief verwoorde vragen van de schaal 'sociale erkenning' zijn gespiegeld zodat zij voor het analyseren de juiste waarden hadden. In dit deelonderzoek wordt er gekeken naar het vignet van het 'ideale' verdrietige slachtoffer en het 'emotie' vignet met het boze slachtoffer. De deelnemers werden random toegewezen aan een van de twee verschillende vignetten. De onderzoeksgroep van het deelonderzoek bestond uit 71 participanten. Er zijn 5 participanten verwijderd omdat ze het een te groot aantal vragen niet hadden ingevuld. De uiteindelijke onderzoeksgroep bestond uit 66 deelnemers. De participanten werden willekeurig toegewezen aan een vignet, dit leverde twee onderzoeksgroepen op van ongeveer gelijke groepsgrootte ($N_{\text{verdrietig}}= 35$, $N_{\text{boos}}= 31$).

Bij beide vignetten waren de participanten overwegend vrouw. Bij het ideale vignet met het verdrietige slachtoffer was dit 80% en bij vignet met het boze slachtoffer was dit 61.3%. In beide vignetten had het overgrote merendeel een Nederlandse nationaliteit. In het ideale vignet was 1 iemand met zowel een Nederlandse als een Italiaanse nationaliteit. De gemiddelde leeftijd van de deelnemers uit het ideale vignet lag tussen de 19 en 80 jaar ($M = 30,97$ $SD= 14,84$). De participanten van het vignet met het boze slachtoffer hadden een leeftijd tussen de 18 en 68 jaar ($M = 30,57$ $SD= 15,24$). Deelnemers van beide vignetten hadden vooral een VWO diploma of een bachelor (HBO/WO) behaald. In de conditie met het ideale vignet hadden 34,3% van de participanten een VWO diploma en 31,4% een bachelor (HBO/WO). In de conditie met het boze slachtoffer hadden 58,1% een bachelor (HBO/WO) 19,4% van de participanten een VWO diploma.

In Tabel 1 zijn van de totale onderzoeksgroep ($N=66$) de gemiddelden en standaarddeviaties weergegeven van de verschillende schalen voor erkenning en de Rape Myth Acceptance Scale. In Tabel 2 zijn voor het vignet van het boze slachtoffer en het vignet van het verdrietige slachter de beschrijvende statistieken weergegeven van de verschillende schalen voor erkenning en de Rape Myth Acceptance Scale.

SLACHTOFFERS EN ERKENNING

Tabel 1

Beschrijvende statistieken voor de afhankelijke variabele 'erkenning' onderverdeeld in de schalen: 'financiële vergoeding', 'sociale erkenning', 'consequenties en covariaat 'Rape myth acceptance Scale' van het totaal (N=66)

	<i>N</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>
Financiële vergoeding	48	2190.63	3592.91
Sociale Erkenning	63	44.17	6.00
Consequenties	66	49.65	8.24
Rape Myth Acceptance Scale	62	25.00	7.37

Tabel 2

Beschrijvende statistieken voor de afhankelijke variabele 'erkenning' onderverdeeld in de schalen: 'financiële vergoeding', 'sociale erkenning', 'consequenties en covariaat 'Rape myth acceptance Scale' voor het vignet van het boze slachtoffer en het verdrietige slachtoffer

	Boze slachtoffer (N=31)			Verdrietige slachtoffer (N=35)		
	<i>N</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>N</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>
Financiële vergoeding	26	1786.54	3489.63	22	2668.18	3735.43
Sociale Erkenning	31	44.84	5.76	32	43.53	6.26
Consequenties	31	48.71	8.17	35	50.49	8.32

SLACHTOFFERS EN ERKENNING

Rape Myth Acceptance	28	23.89	5.58	34	25.91	8.54
Scale						

Verdeling van de Data

Vanwege de relatief kleine onderzoeksgroep was het belangrijk om de verdeling van de data vast te stellen. Een Shapiro-Wilk toets werd uitgevoerd en daaruit bleek dat de data voor twee schalen van erkenning normaal verdeeld zijn (Sociale Erkenning $W(63) = .97, p = .098$; Consequenties $W(66) = .99, p = .719$). De derde schaal van erkenning is niet normaal verdeeld (Financiële vergoeding $W(48) = .65, p < .001$). De schaal is rechtsscheef verdeeld ($Skewness = 2.32$). De data van de Rape Myth Acceptance Scale is niet normaal verdeeld ($W(62) = .89, p < .001$). Deze schaal is rechtsscheef verdeeld ($Skewness = 1.12$).

Samenhang van de Variabelen

Correlatiecoëfficiënten werden met Spearman's rho berekend tussen de drie verschillende schalen van erkenning en RMA ($N=66$). De schaal Consequenties heeft een significante positieve correlatie met zowel schadevergoeding ($r(48) = .326, p = .012$) als Sociale Erkenning ($r(64) = .601, p < .001$). De positieve significante correlaties tussen deze schalen van erkenning sluiten aan bij de verwachting.

Daarnaast is gekeken naar de verschillende vignetten en de samenhang tussen de schalen van erkenning en RMA. In Tabel 3 zijn de gegevens van het ideale (verdrietige) slachtoffer weergegeven en in Tabel 4 van het boze slachtoffer. Opvallend is dat de schaal RMA met alle schalen van erkenning een negatieve significante correlatie heeft op het vignet van het ideale slachtoffer. RMA en de schaal Consequenties laat daarentegen een positieve significante correlatie zien op het vignet van het boze slachtoffer.

Tabel 3

Samenhang tussen variabelen van erkenning: 'financiële vergoeding', 'sociale erkenning',

SLACHTOFFERS EN ERKENNING

'consequenties' en covariaat 'Rape myth acceptance' op het vignet van het ideale (verdrietige) slachtoffer (N= 35)

Spearman's rho	1	2	3	4
1. Financiële Vergoeding	-			
2. Sociale Erkenning	.19	-		
3. Consequenties	.30	.71**	-	
4. Rape Myth Acceptance Scale	-.45*	-.30*	-.34*	-

Noot. p < .05, eenzijdig ** p < .01, eenzijdig*

Tabel 4

Samenhang tussen variabelen van erkenning: 'financiële vergoeding', 'sociale erkenning', 'consequenties' en covariaat 'Rape myth acceptance' op het vignet van het boze slachtoffer (N=31)

Spearman's rho	1	2	3	4
1. Financiële Vergoeding	-			
2. Sociale Erkenning	.29	-		
3. Consequenties	.35*	.51**	-	
4. Rape Myth Acceptance Scale	.09	.36*	.20	-

Noot. p < .05, eenzijdig ** p < .01, eenzijdig*

De Verwachte Emotie: Woede en Boosheid

Voor de volledigheid van dit onderzoek werd zowel de term boosheid als woede toegevoegd aan de verwachte emoties van een slachtoffer. Met een open vraag, voorafgaand aan het vignet, werd gekeken welke emotie het meest verwacht werd bij een slachtoffer van seksueel grensoverschrijdend gedrag. 10,3% van de participanten verwachten voornamelijk

SLACHTOFFERS EN ERKENNING

boosheid te zien bij een slachtoffer en 5,2 % verwachte woede te zien. Met een gepaarde t-toets werd gekeken of er een verschil was tussen de verwachte intensiteit van boosheid ($M = 4.57$, $SD = 1.04$) en woede ($M = 4.42$, $SD = 1.17$). Het gemiddelde van boosheid was significant hoger dan het gemiddelde van woede, ($t(229) = 3.02$, $p = .001$, $d = .20$). De effectgrootte was klein. Hoewel het gevonden verschil tussen boosheid en woede significant is, is de effectgrootte klein. Bovendien lieten boosheid en woede een sterke positieve correlatie zien ($r = 0.74$, $p < 0.001$). Het los analyseren van de woede en boosheid lijkt van geringe toegevoegde waarde. Het samenvoegen van de resultaten van woede en boosheid draagt bij aan een eenduidige interpretatie en spaarzaam toetsen. Bij het analyseren van de verwachte emotie zal met 'boosheid' verwezen worden naar het samengevoegde construct.

Hypothese Toetsende Analyse

H1a: Respondenten verwachten eerder verdriet bij een slachtoffer van seksueel grensoverschrijdend gedrag te zien dan boosheid

Bij het analyseren van de verwachte emotie van een slachtoffer is de gehele consequent onderzoeksgroep geanalyseerd ($N=233$). Met een open vraag, voorafgaand aan het vignet, werd gekeken welke emotie het meest verwacht werd bij een slachtoffer van seksueel grensoverschrijdend gedrag. De meest genoemde emoties waren: angst (32,2%), schaamte (20,6%), verdriet (18,5%) en boosheid (15,0%). Dit sluit aan bij onze verwachting dat vooral low status emoties verwacht worden bij slachtoffer van seksueel grensoverschrijdend gedrag. Daarnaast ondersteunt het ook de hypothese dat participanten eerder verdriet bij een slachtoffer van seksueel grensoverschrijdend gedrag verwachten te zien dan boosheid.

Verder werd er gekeken door middel van een 6-punts Likertschaal in hoeverre participanten woede, schuldgevoel, verdriet, angst, schaamte en boosheid verwachten bij een slachtoffer van seksueel grensoverschrijdend gedrag. De modus, het gemiddelde en de standaarddeviatie zijn weergegeven in Tabel 5. Opvallend is dat verdriet ($M = 5.08$, $SD = .97$)

SLACHTOFFERS EN ERKENNING

en angst ($M= 5.11$, $SD= 1.01$) een modus hebben van 6, het hoogste getal op de 6-punts Likertschaal. Dit was voor beide emoties het getal met de grootste frequentie. Dit geeft aan dat de meeste mensen deze emoties in een grote mate verwachten te zien bij een slachtoffer van seksueel grensoverschrijdend gedrag. Boosheid ($M = 4.49$, $SD= 1.03$) heeft een modus van 4. Deze analyse ondersteunt de hypothese dat participanten meer verdriet bij een slachtoffer van seksueel grensoverschrijdend gedrag verwachten te zien dan boosheid.

Er werd een gepaarde t-toets uitgevoerd om te onderzoeken of er een verschil was tussen de gemiddelden van boosheid en verdriet. Er was een significant verschil tussen verdriet ($M = 5.08$, $SD = 0.97$) en boosheid ($M= 4.49$, $SD= 1.03$). Het gemiddelde van verdriet was significant hoger dan het gemiddelde van boosheid, ($t(229) = 7.51$, $p < .001$, $d = .50$). Cohen's d wijst op een middelgroot effect. Het resultaat geeft ondersteuning voor de hypothese.

Tabel 5

Statistieken van de frequenties van de verwachte emoties van een slachtoffer van seksueel grensoverschrijdend gedrag (N=233)

	<i>M</i>	Modus	<i>SD</i>
Verwachte emotie			
Schuldgevoel	3.84	4	1.32
Verdriet	5.08	6	0.97
Angst	5.11	6	1.01
Schaamte	4.84	5	1.12
Boosheid*	4.49	4	1.03

Noot. Boosheid is een samengevoegde maat*

SLACHTOFFERS EN ERKENNING

H1b: Respondenten geven verdrietige slachtoffers van seksueel grensoverschrijdend gedrag meer erkenning dan boze slachtoffers van seksueel grensoverschrijdend gedrag

Erkenning werd gemeten door middel van 3 schalen: Sociale erkenning, Consequenties en Financiële vergoeding. Voor de schalen Sociale Erkenning en Consequenties is een eenzijdige independent t-test uitgevoerd. Voor de schaal van Sociale Erkenning was er een klein verschil tussen de gemiddelden van het verdrietige ($M=43.53$ $SD=6.26$) en het boze slachtoffer ($M=44.84$, $SD=5.76$). Dit verschil was niet significant: $t(61) = -.862$, $p = .196$, eenzijdig. Ook voor de schaal van Consequenties was een klein verschil tussen de gemiddelden van het verdrietige ($M=50.49$ $SD=8.32$) en het boze slachtoffer ($M=48.71$ $SD=8.17$). Dit verschil is niet significant: $t(64) = .873$ $p = .193$, eenzijdig. De non-parametrische Mann Withney U-Test is uitgevoerd om de gemiddelden van het boze slachtoffer en verdrietige slachtoffer te vergelijken wat betreft Financiële vergoeding, $U = 264.00$, $z = -.46$, $p = .646$, tweezijdig. Het verschil tussen het boze en het verdrietige slachtoffer was niet significant.

De resultaten geven geen ondersteuning voor de hypothese dat respondenten verdrietige slachtoffers van seksueel grensoverschrijdend gedrag meer erkenning geven dan boze slachtoffers van seksueel grensoverschrijdend gedrag.

H2a: Hoe meer een respondent rape myths onderschrijft, hoe minder er erkenning er wordt gegeven aan het boze slachtoffers

Analysis of Covariance (ANCOVA) is uitgevoerd om deze analyse te onderzoeken. Echter, de resultaten van deze analyse zullen geen volledig betrouwbare gegevens opleveren omdat niet aan de assumptie van normaliteit is voldaan en de onderzoeksgroep relatief klein is. Er werd gekeken naar het verband tussen de drie verschillende schalen van erkenning en de twee verschillende vignetten (het boze en het verdrietige slachtoffer). De Rape Myth Scale werd als covariaat meegenomen in de analyse.

SLACHTOFFERS EN ERKENNING

Er was geen significant effect op de mate van Sociale erkenning wanneer er gecontroleerd werd voor RMA, $F(1, 56)=1.25, p = .269$.

Ook was er geen significant verschil tussen het ideale vignet en het vignet met het boze slachtoffer, $F(1, 56)=.05, p = .824$. Dit resultaat komt niet overeen met de verwachting.

Er was geen significant effect op de mate van Consequenties wanneer er gecontroleerd werd voor RMA, $F(1, 59)=2.90, p = .094$. Ook was er geen significant verschil tussen het ideale vignet en het vignet van het boze slachtoffer, $F(1, 59)=2.42, p = .125$. Dit resultaat biedt geen ondersteuning voor onze hypothese.

Verder was er een significant effect op de hoeveelheid Financiële vergoeding wanneer er gecontroleerd werd voor RMA, $F(1, 41)=4.07, p = .050$. Er was echter geen significant verschil tussen het ideale vignet en het vignet van het boze slachtoffer, $F(1, 41)=1.312, p = .259$. Dit resultaat biedt geen ondersteuning voor onze hypothese.

Daarnaast is gekeken naar de Spearman's Rho correlaties van het vignet met het boze slachtoffer. De resultaten zijn weergegeven in Tabel 4. In deze tabel is een positieve significante correlatie te zien tussen Sociale Erkenning en RMA ($r(31) = .36, p < .05$, eenzijdig). Tegengesteld aan de verwachting is een groter geloof in verkrachtingsmythes gecorreleerd aan het geven van meer sociale erkenning aan het slachtoffer.

Discussie

Met een vignettenonderzoek werd onderzocht in welke mate waarnemers erkenningen geven aan slachtoffers van seksueel grensoverschrijdend gedrag. Hierbij werd onderzocht of verschillende emoties, zoals verdriet en boosheid, invloed hebben op de hoeveelheid erkenning die slachtoffers krijgen voor hun slachtofferschap. Verder werd onderzocht of de mate van RMA invloed had op het verband tussen de emotie van het slachtoffer en de mate van erkenning. Daarnaast werd onderzocht welke emotie respondenten verwachten bij een slachtoffer van seksueel grensoverschrijdend gedrag.

SLACHTOFFERS EN ERKENNING

Het stereotypische ideale slachtoffer van Christie (1986) wordt geassocieerd met passiviteit, kwetsbaarheid en hopeloosheid (Dunn, 2008). Hier past een slachtoffer bij die zogenaamde *low status emoties* laat zien zoals verdriet, schuld of angst (Tiedens, 2011). Boosheid, daarentegen, is een *high status emotie* (Halperin, 2013). Waarnemers verwachten over het algemeen geen high status emoties bij slachtoffers (Regan & Baker, 1998). In meerdere onderzoeken komt naar voren dat er van slachtoffers wordt verwacht dat ze boosheid uiten (Bosma, 2019). Uit voorgaand onderzoek blijkt dat respondenten eerder verdriet verwachten te zien bij een slachtoffer van seksueel grensoverschrijdend gedrag dan boosheid. De resultaten geven ondersteuning voor deze hypothese.

In onderzoek van Bosma en Mulder (2018) werd aangetoond dat slachtoffers die afwijken van het stereotypen over het algemeen ook meer negatieve reacties ontvangen. Onderzoek van Van Dijk (2009) naar het slachtofferlabel ondersteunt dit. In zijn onderzoek komen meerdere slachtoffers naar voren die negatieve reacties krijgen van buitenaf na het tonen van high status emoties als boosheid. Op basis van de literatuur werd de hypothese opgesteld dat verdrietige slachtoffers van seksueel grensoverschrijdend gedrag meer erkenning krijgen van waarnemers dan boze slachtoffers van seksueel grensoverschrijdend gedrag. In dit onderzoek werd geen significant verschil in erkenning gevonden tussen het verdrietige en het boze slachtoffer. De resultaten ondersteunen de hypothese niet.

Hoe meer een waarnemer rape myths onderschrijft, hoe groter de kans dat de waarnemers het slachtoffer zelf verantwoordelijk achten voor seksueel grensoverschrijdend gedrag (Grubb & Turner, 2012). De verwachting is dat iemand die meer rape myths onderschrijft, een boos slachtoffer sneller als onbetrouwbaar zal ervaren en daarom minder erkenning zal geven. Er zijn echter geen significante verschillen gevonden. Daarnaast bleek uit de resultaten dat een groter geloof in verkrachtingsmythes is gecorreleerd aan het geven

SLACHTOFFERS EN ERKENNING

van meer Sociale Erkenning aan het slachtoffer. Dit was tegengesteld aan de verwachting.

Methodologische Beperkingen

Voor de interpretatie van de resultaten moet er rekening gehouden worden met verschillende methodologische beperkingen. Respondenten werden geworven uit het eigen netwerk van de studenten. In de onderzoeksgroep resulteerde dit bijvoorbeeld in een oververtegenwoordiging van vrouwen. De externe validiteit was hierdoor beperkt. Om de generaliseerbaarheid in vervolgonderzoek te verhogen kan er gebruikgemaakt worden van een random steekproef.

Dit onderzoek maakte deel uit van een groter onderzoek. Het ideale vignet en het vignet van het boze slachtoffer houden daarom ook rekening met de kenmerken die relevant zijn voor de andere deelonderzoeken. Deze kenmerken hebben mogelijk invloed op de resultaten van dit onderzoek, dit kan leiden tot vertekening van de bevindingen.

De schaal Consequenties was een zelf geconstrueerd meetinstrument. De interne consistentie van deze schaal was voldoende. Echter, meer onderzoek naar de validiteit, betrouwbaarheid en generaliseerbaarheid is nodig om de kwaliteit van het meetinstrument te beoordelen.

De schaal van financiële vergoeding was niet normaal verdeeld. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat respondenten geen referentiekader hadden om de vraag te beantwoorden. Uit feedback van participanten kwam naar voren dat het onduidelijk was waar de marge van de schadevergoeding op gebaseerd was en wie de schadevergoeding aan het slachtoffer moest betalen. In vervolgonderzoek kan overwogen worden om een referentiekader te geven of de schaal te verwijderen.

Vanwege de niet normaal verdeelde data zijn er non-parametrische toetsen gebruikt, deze hebben een minder grote statistische power dan parametrische toetsen. Een grotere onderzoeksgroep kan zorgen voor een toets die robuuster is tegen afwijkingen van de

SLACHTOFFERS EN ERKENNING

normaalverdeling.

Implicaties en Aanbeveling

De resultaten van dit onderzoek hebben brede implicaties voor zowel de theorie als de praktijk. Met betrekking tot de verwachte emotie van het slachtoffer, bieden de resultaten van dit onderzoek ondersteuning voor de huidige literatuur. Daarnaast geven de uitkomsten ook meer inzicht in de verwachte emoties van het specifieke slachtoffer van seksueel grensoverschrijdend gedrag. Dit kan bewustwording creëren over de stereotypering van de verwachte emoties van deze slachtoffers. In het huidige onderzoek werd geen verschil tussen de mate van erkenning van het verdrietige en boze slachtoffer gevonden. Dit resultaat is niet in overeenstemming met de literatuur. Kritische reflectie op zowel het huidige onderzoek als de voorgaande onderzoeken is noodzakelijk. Het zou wenselijk zijn dat er geen verschil is in het geven van erkenning aan slachtoffers met verschillende emoties. Het krijgen van erkenning draagt namelijk bij aan het herstel van slachtoffers (Bosma, 2020). Mogelijk heeft de aandacht rondom seksueel grensoverschrijdend gedrag, zoals #MeToo, voor een paradigmaverschuiving gezorgd.

Daarnaast bleek, tegengesteld aan de verwachtingen vanuit de literatuur, dat een groter geloof in verkrachtingsmythes is gecorreleerd aan het geven van meer Sociale Erkenning aan het boze slachtoffer. Bij het verdrietige slachtoffer is in lijn met de bestaande theorie wel een negatieve correlatie gevonden tussen RMA en alle schalen van erkenning. Vervolgonderzoek naar dit verschil is aanbevolen. Dit geeft beter inzicht in welke slachtoffers minder of juist meer erkenning krijgen van mensen die veel rape myths onderschrijven. Aangezien rape myths een deel zijn van een maatschappelijk narratief, is het aannemelijk dat onbewust veel mensen deze veronderstellingen hebben. Het geloof in rape myths zorgt er mogelijk voor dat de geloofwaardigheid van slachtoffers van seksueel grensoverschrijdend gedrag in twijfel wordt getrokken. Inzicht in de effecten van RMA op slachtoffers is daarom

SLACHTOFFERS EN ERKENNING

belangrijk en kan bijdragen aan een betere ondersteuning van slachtoffers door professionals in de gezondheidszorg en in het rechtssysteem.

Conclusie

Resultaten van het huidige onderzoek over de verwachte emotie van een slachtoffer komen overeen met resultaten uit voorgaande onderzoeken. Respondenten verwachten eerder verdriet bij een slachtoffer van seksueel grensoverschrijdend gedrag te zien dan boosheid. De resultaten geven geen ondersteuning voor de hypothese dat respondenten verdrietige slachtoffers van seksueel grensoverschrijdend gedrag meer erkenning geven dan boze slachtoffers van seksueel grensoverschrijdend gedrag. Daarnaast ondersteunen de resultaten niet de verwachting dat mensen met een sterker geloof in *rape myths* mogelijk minder erkenning geven aan boze slachtoffers van seksueel grensoverschrijdend gedrag. Tegengesteld aan de verwachting, is een groter geloof in verkrachtingsmythes gecorreleerd aan het geven van meer Sociale Erkenning aan het slachtoffer.

Referenties

- anger* - *Vertaling Engels-Nederlands*. (z.d.). Geraadpleegd op 14 april 2023, van <https://www.mijnwoordenboek.nl/vertaal/EN/NL/anger>
- Ansems, L. F. M. (2019). Naar een geïntegreerde aanpak van huiselijk geweld: Trans-Atlantische inzichten en een Rotterdamse pilot. *Nederlands juristenblad*, 27, 1939-1945.
- Ask, K. (2010). A survey of police officers' and prosecutors' beliefs about crime victim behaviors. *Journal of Interpersonal Violence*, 25(6), 1132–1149. <https://doi-org.proxy-ub.rug.nl/10.1177/0886260509340535>
- Ask, K., & Landström, S. (2010). Why emotions matter: Expectancy violation and affective response mediate the emotional victim effect. *Law and Human Behavior*, 34(5), 392–401. <https://doi.org/10.1007/s10979-009-9208-6>
- Baker, A., Porter, S., ten Brinke, L., & Mundy, C. (2016). Seeing is believing: Observer perceptions of trait trustworthiness predict perceptions of honesty in high-stakes emotional appeals. *Psychology, Crime & Law*, 22(9), 817–831. <https://doi.org/10.1080/1068316X.2016.1190844>
- Beijer, A. (2010). Mensenhandel met het oog op seksuele uitbuiting; de interpretatie van artikel 273f Sr. *Delikt en Delinkwent*, 40(8), 986-1012.
- Bosma, A. K. (2019). *Emotive justice: Laypersons' and legal professionals' evaluations of emotional victims within the just world paradigm*. Wolf Legal Publishers.
- Bosma, A. K., Mulder, E., Pemberton, A., & Vingerhoets, A. J. (2018). Observer reactions to emotional victims of serious crimes: Stereotypes and expectancy violations. *Psychology, Crime & Law*, 24(9), 957–977. <https://doi.org/10.1080/1068316x.2018.1467910>
- Burt, M. R. (1980). Cultural myths and supports for rape. *Journal of Personality and Social*

SLACHTOFFERS EN ERKENNING

Psychology, 38(2), 217–230. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.38.2.217>

Candido, J., Hoendervoogt, M., van Dam, P., & Gest, M. (2017) Slachtoffer en de rechtspraak. *Handleiding voor de strafrechtspraak*.

Carroll, C. P. (2021). The ‘lottery’ of rape reporting: Secondary victimization and Swedish

Christie, N. (1986). The Ideal Victim. In: Fattah, E. A. (Eds.), From Crime Policy to Victim criminal justice professionals. *Nordic Journal of Criminology*, 22(1), 22–41.

Dijk van, J. (2009). Free the Victim: A Critique of the Western Conception of Victimhood. *International Review of Victimology*, 16(1), 1–33.

<https://doi.org/10.1177/026975800901600101>

Dunn, J. L. (2008). Accounting for victimization: Social constructionist perspectives.

Sociology Compass, 2(5), 1601–1620. <https://doi.org/10.1111/j.1751>

9020.2008.00150.x

Elbers, N., & Becx, I. (2020). *Secundaire victimisatie als probleem: Herstelrecht als oplossing? Een onderzoek naar de reikwijdte van secundaire victimisatie en herstelrecht in het straf-, civiel-en bestuursrecht in Nederland*.

Frans, E., Franck, T., (2010). *Vlaggensysteem: praten met kinderen en jongeren over seks en seksueel grensoverschrijdend gedrag*. Maklu.

Grubb, A., & Turner, E. (2012). Attribution of blame in rape cases: A review of the impact of rape myth acceptance, gender role conformity and substance use on victim

blaming. *Aggression and Violent Behavior*, 17(5), 443–452. <https://doi-org.proxy->

[ub.rug.nl/10.1016/j.avb.2012.06.002](https://doi-org.proxy-ub.rug.nl/10.1016/j.avb.2012.06.002)

Halperin, E. (2013). Emotion, emotion regulation, and conflict resolution. *Emotion Review*, 6(1), 68-76. doi:10.1177/1754073913491844

<https://doi.org/10.1080/2578983x.2021.1900516>

Johnson, D. R., Lubin, H., Rosenheck, R., Fontana, A., Southwick, S., & Charney, D. (1997).

SLACHTOFFERS EN ERKENNING

- The impact of homecoming reception on the development of posttraumatic stress disorder: The West Haven Homecoming Stress Scale (WHHSS). *Journal of Traumatic Stress*, 10(2), 259–277. <https://doi-org.proxy-ub.rug.nl/10.1023/A:1024830229391>
- Lamet, W., & Wittebrood, K. A. (2009). *Nooit meer dezelfde: gevolgen van misdrijven voor slachtoffers*.
- Lerner, J. S., Li, Y., & Weber, E. U. (2013). The financial costs of sadness. *Psychological Science*, 24(1), 72–79. <https://doi.org/10.1177/0956797612450302>
- Lichty, L. F., & Gowen, L. K. (2021). Youth response to rape: Rape myths and social support. *Journal of Interpersonal Violence*, 36(11–12), 5530–5557. <https://doi-org.proxy-ub.rug.nl/10.1177/0886260518805777>
- Maercker, A., & Müller, J. (2004). Social acknowledgment as a victim or survivor: A scale to measure a recovery factor of PTSD. *Journal of Traumatic Stress*, 17(4), 345–351. <https://doi-org.proxy-ub.rug.nl/10.1023/B:JOTS.0000038484.15488.3d>
- Montada, L. (1994). Injustice in harm and loss. *Social Justice Research*, 7, 5–28.
- Nederlands Jeugdinstituut. (z.d.). Wat is seksueel grensoverschrijdend gedrag bij jongeren? Geraadpleegd op 3 maart 2023, van <https://www.nji.nl/seksueel-grensoverschrijdend-gedrag/wat-is-seksueel-grensoverschrijdend-gedrag-jongeren>
- Orth, U., & Wieland, E. (2006). Anger, hostility, and posttraumatic stress disorder in trauma-exposed adults: A meta-analysis. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 74(4), 698–706. <https://doi.org/10.1037/0022-006X.74.4.698>
- Papendick, M., & Bohner, G. (2017). “Passive victim - strong survivor”? Perceived meaning of labels applied to women who were raped. *PLoS ONE*, 12(5). <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0177550>
- Payne, D. L., Lonsway, K. A., & Fitzgerald, L. F. (1999). Rape Myth Acceptance: Exploration of Its Structure and Its Measurement Using the Illinois Rape Myth

SLACHTOFFERS EN ERKENNING

- Acceptance Scale. *Journal of Research in Personality*, 33(1), 27-68.
<https://doi.org/10.1006/jrpe.1998.2238>
- Policy, (pp. 17–30). https://doi.org/10.1007/978-1-349-08305-3_2
- Regan, P. C., & Baker, S. J. (1998). The impact of child witness demeanor on perceived credibility and trial outcome in sexual abuse cases. *Journal of Family Violence*, 13(2), 187–195. <https://doi-org.proxy-ub.rug.nl/10.1023/A:1022845724226>
- Schadefonds Geweldsmisdrijvschadeen. (2012). Beleidsbundel 2021. Geraadpleegd op 16 maart 2023 van <https://www.schadefonds.nl/wp-content/uploads/2021/08/Beleidsbundel-20210801.pdf>
- Southwick, S. M., Morgan, C. A., III, & Rosenberg, R. (2000). Social sharing of Gulf War experiences: Association with trauma-related psychological symptoms. *Journal of Nervous and Mental Disease*, 188(10), 695–700. <https://doi-org.proxy-ub.rug.nl/10.1097/00005053-200010000-00008>
- Tiedens, L. Z. (2001). Anger and advancement versus sadness and subjugation: The effect of negative emotion expressions on social status conferral. *Journal of Personality and Social Psychology*, 80(1), 86–94. doi:10.1037//0022-3514.80.1.86
- Van der Aa, S., Claessen, J. & Hofmann, R. (2020). *Speciale behoeften van slachtoffers van hate crime ten aanzien van het strafproces en de slachtofferhulp.*
- Van der Aa, s. & Okur, P. (2011). Slachtoffer of aangever van seksueel misbruik: Nomes est omen? *Delikt en Delinkwent*, 41(8), 909-927.
- Van Rij, C. (2017). Erkenning, genoegdoening of opnieuw geraakt. *Amsterdam eBooks*. <https://repository.tudelft.nl/view/wodc/uuid:1fdd24f6-655f-40e5-b62c-76d93dd98c20>
- Weiss, K. G. (2010). Too ashamed to report: Deconstructing the shame of sexual victimization. *Feminist Criminology*, 5(3), 286–310.

SLACHTOFFERS EN ERKENNING

<https://doi.org/10.1177/1557085110376343>

Wijers, M., & Boer, M. d. (2010). *Een keer is genoeg: verkennend onderzoek naar secundaire victimisatie van slachtoffers als getuigen in het strafproces*

Bijlage A**Het Ideale Vignet**

Hieronder lees je een verslag van een 30-jarige vrouw die in gesprek gaat met een vertrouwenspersoon van haar werk. Ze vertelt het volgende: “Op 20 januari 2023 liep ik na mijn werk in de slecht verlichte parkeergarage onder het kantoor. Een schoonmaakmedewerker kwam van achteren aangelopen en opeens voelde ik een hand op mijn bil. Daarna liep diegene door alsof er niks gebeurd was. Ik merk dat ik verdrietig ben en dat ik met tegenzin naar mijn werk ga. Wanneer ik terugdenk aan wat gebeurd is, krijg ik een brok in mijn keel.” Bij de vertrouwenspersoon is al eerder een melding binnengekomen dat deze persoon dit gedrag vertoont.

SLACHTOFFERS EN ERKENNING

Bijlage B**Het Boze Slachtoffer Vignet**

Hieronder lees je een verslag van een 30-jarige vrouw die in gesprek gaat met een vertrouwenspersoon van haar werk. Ze vertelt het volgende: “Op 20 januari 2023 liep ik na mijn werk in de slecht verlichte parkeergarage onder het kantoor. Een schoonmaakmedewerker kwam van achteren aangelopen en opeens voelde ik een hand op mijn bil. Daarna liep diegene door alsof er niks gebeurd was. Ik merk dat ik er boos over ben. Wanneer ik terugdenk aan wat gebeurd is, merk ik dat ik mijn vuisten bal.” Bij de vertrouwenspersoon is al eerder een melding binnengekomen dat deze persoon dit gedrag vertoont.